

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้ารวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงโดยอัตโนมัติกับปัจจัยสำคัญหลายประการ โดยในปัจจัยที่สำคัญเหล่านั้นเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าปัจจัยทางด้านทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources) เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ซึ่งเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้กลายเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า คือ การศึกษา (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2539 : 1) การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ตลอดชีวิตตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงรวมเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป. : 2)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ต้องการจะพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของกำลังแรงงานให้สามารถเข้าสู่กระบวนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยให้มีความรู้ขั้นต่าอย่างน้อยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2539 : 24) ซึ่งในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้กำหนดหลักการไว้ว่า เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง เป็นการศึกษาทั่วไปเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบสัมมาชีพหรือการศึกษาต่อ และเป็นการศึกษาที่สนองความต้องการของท้องถิ่น และประเทศชาติ หลักสูตรจึงได้บรรจุวิชาที่เกี่ยวกับอาชีพไว้คือ กลุ่มวิชาการงานและอาชีพ โดยวิชาการงานจะประกอบไปด้วยรายวิชางานบ้าน การจัดการในบ้าน งานช่างพื้นฐาน งานเกษตรพื้นฐาน งานผลิตภัณฑ์จากวัสดุท้องถิ่นและรายวิชาโครงการ วิชาอาชีพจะประกอบไปด้วย 4 กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานผลิต กลุ่มงานบริการ กลุ่มงานเสริมผลิตและงานบริการ และกลุ่มงานอาชีพอิสระระหว่างเรียน เมื่อพิจารณาโครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เฉพาะกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ หลักสูตรได้กำหนดให้วิชาการงานเป็นวิชาบังคับเลือก ที่นักเรียนทุกคนจะต้องเรียนรู้เหมือนกับวิชาสามัญอื่น ๆ ในวิชาการงานนี้จะมีรายวิชาที่ให้

นักเรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติงานอยู่เสมอ อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนที่จะนำประสบการณ์ที่ได้รับนี้เป็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจที่จะประกอบสัมมาชีพในอนาคตต่อไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาการงานจะบรรลุหลักการของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้นั้นจะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความพร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ เป็นสำคัญ ถ้าโรงเรียนมีปัญหา หรืออุปสรรคต่าง ๆ ในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาการงานย่อมจะมีผลทำให้การผลิตกำลังคนที่ไม่มีความพอออกสู่ตลาดแรงงาน และอาจก่อให้เกิดปัญหาต่อการจัดการศึกษาวิชาชีพในขั้นสูงต่อไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาการงาน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพซึ่งต้องให้ทันกับวิทยาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาการงาน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาการงาน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

ความสำคัญของการวิจัย

ทำให้ทราบถึงสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาการงาน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) อันจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทางการศึกษาที่จะใช้เป็นข้อมูลในการแสวงหาแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาการงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาकरणตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก 6 ด้าน คือ

- 1.1 ครูผู้สอน
- 1.2 หลักสูตร
- 1.3 วิธีการสอน
- 1.4 สื่อการเรียนการสอน
- 1.5 วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่
- 1.6 การวัดผลประเมินผล

2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้ปฏิบัติการสอนวิชาकरण โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2540 จำนวน 42 โรงเรียน ประกอบด้วยครูสาขาวิชาเอกคหกรรม, อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม จำนวน 191 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรต้น

3.1.1 ขนาดโรงเรียน แบ่งเป็น

- 3.1.1.1 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ
- 3.1.1.2 โรงเรียนขนาดใหญ่
- 3.1.1.3 โรงเรียนขนาดกลาง
- 3.1.1.4 โรงเรียนขนาดเล็ก

3.1.2 สาขาวิชาเอกของครูผู้ปฏิบัติการสอน จำแนกเป็น

- 3.1.2.1 คหกรรม
- 3.1.2.2 อุตสาหกรรม
- 3.1.2.3 เกษตรกรรม

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาकरणใน 6 ด้าน คือ

1. ครูผู้สอน
2. หลักสูตร

3. วิธีการสอน
4. สื่อการเรียนการสอน
5. วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่
6. การวัดผลประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพการจัดการเรียนการสอน หมายถึง ลักษณะความเป็นจริงในการจัดการเรียนการสอนวิชาการงานในโรงเรียนซึ่งประกอบไปด้วย 6 ด้านคือ

1.1 ครูผู้สอน เช่น ประสบการณ์ สอนตรงตามสาขา ความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ เครื่องจักร หน้าที่พิเศษ สมรรถภาพของครูวิชาการงาน

1.2 หลักสูตร เช่น จุดประสงค์ เนื้อหาวิชา กิจกรรม การจัดทำแผนการสอน การวางแผนการสอน

1.3 วิธีการสอน เช่น การเรียนการสอนภาคปฏิบัติ การดูงานอาชีพ การเลือกวิธีการสอน ความถนัดและความชำนาญในวิธีการสอน

1.4 สื่อการเรียนการสอน เช่น การเลือกใช้สื่อ สภาพของสื่อ ประเภทของสื่อ ความสามารถและทักษะในการใช้สื่อ วัสดุในท้องถิ่น

1.5 วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ เช่น พื้นที่หรืออาคาร การบำรุงรักษาเครื่องมือ สภาพเครื่องมือ ระเบียบปฏิบัติ

1.6 วัดผลประเมินผล เช่น การประเมินผลภาคปฏิบัติ การทดสอบความรู้พื้นฐาน การประเมินผลคุณลักษณะของนักเรียน เกณฑ์ในการวัดผลประเมินผล

2. ปัญหาการจัดการเรียนการสอน หมายถึง ข้อขัดข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาการงาน ซึ่งประกอบด้วยด้านต่าง ๆ 6 ด้าน คือ ครูผู้สอน หลักสูตร วิธีการสอน สื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และ วัดผลประเมินผล

3. วิชาการงาน หมายถึง วิชาที่อยู่ในกลุ่มการงานและอาชีพในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

4. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก

5. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ความใหญ่เล็กของโรงเรียนตามเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

- 5.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีห้องเรียน 1 - 12 ห้อง
- 5.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีห้องเรียน 13 - 36 ห้อง
- 5.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีห้องเรียน 37 - 60 ห้อง
- 5.4 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ หมายถึง โรงเรียนที่มีห้องเรียนมากกว่า 60 ห้อง